

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง บทบาทของกลุ่ม 16 ในฐานะกลุ่มการเมือง โดยผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมือง (กลุ่ม 16) นักวิชาการจากสถาบันการศึกษาชั้นสูง ข้าราชการ ตำรวจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอบสวนคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ และนักหนังสือพิมพ์ผู้ติดตามข่าวกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอย่างใกล้ชิด จากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบตามกลุ่มอาชีพ และนำเสนอในเชิงพรรณนา พร้อมทั้งการอภิปรายประกอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้

ในผลของการศึกษาเชิงสรุปผู้วิจัยจำแนกประเด็นการนำเสนอเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ประเด็นของการก่อตั้งหรือการรวมกลุ่มทางการเมือง 2) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่ม 16 ที่มีต่อการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์โดยการศึกษากรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและ 3) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อพรรคการเมืองและแนวนโยบายของรัฐบาลในกรณีการเกิดขึ้นของกลุ่ม 16 ซึ่งผลของการศึกษาในแต่ละประเด็นได้ผลของการศึกษาดังนี้

การก่อตั้งหรือการรวมกลุ่มทางการเมือง

ผลของการศึกษาในประเด็นนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองในกลุ่ม 16 ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันถึงความเป็นมาและสาเหตุแห่งการรวมกลุ่ม ว่าเป็นไปในเรื่องของอุดมการณ์โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการร่วมกันจัดระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการอภิปรายในสภา โดยมีการจัดตั้งสำนักงาน และวางระบบสำนักงาน ตลอดจนการติดตั้งระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สำนักงานด้วยทุนและงบประมาณส่วนตัว เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบการอภิปรายเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า ความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่ม 16 นั้นไม่เพียงแต่มีความสัมพันธ์และสนิทสนมกันเฉพาะบรรดาสมาชิกเท่านั้น แต่ยังมีความสัมพันธ์ ชอบพอกันในระดับครอบครัว ของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนด้วย และรูปแบบการบังคับบัญชาภายในองค์กรของกลุ่มนั้นกล่าวได้ว่า ไม่มีระบบการบังคับบัญชาในรูปแบบขององค์กรอย่างชัดเจน เนื่องจากสมาชิกแต่ละคนมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ดังนั้นในการแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มหรือผู้บริหารกลุ่มจึงเป็นไปในลักษณะยึดถือระบบอาวุโสโดยสมาชิกทุกคนล้วนเห็นชอบกับวิธีการดังกล่าว

แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พนักงานเมืองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรวมกลุ่มว่าเป็นไปเพื่อผลประโยชน์เป็นที่ตั้งและในแนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาอาทิของ ซาโตรี ก็ได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องฝักฝ่ายหรือกลุ่มพวกว่ามุ่งถึงเรื่องผลประโยชน์อันเป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่มิติทางด้านผลประโยชน์ เช่นกัน แม้ว่าสมาชิกกลุ่มจะให้เหตุผลถึงการรวมกลุ่มว่าเป็นไปในเชิงอุดมการณ์ แต่ซาโตรียังได้ให้ข้อสังเกตว่า มิติด้านแรงจูงใจของกลุ่มพวกนั้นมักมีการใช้อุดมการณ์ขึ้นมาแอบอ้างและจากผลของการศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานเมือง (กลุ่ม 16) กับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่ติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่ม 16 และกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม 16 นั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยที่กลุ่มพนักงานเมือง (กลุ่ม 16) ให้เหตุผลของการรวมกลุ่มพวกว่า เพื่ออุดมการณ์ทางการเมือง แต่ขณะเดียวกันที่กลุ่มอาชีพอื่น ๆ ให้เหตุผลว่า กลุ่มพวกจัดตั้งขึ้นเพื่อผลประโยชน์ และการต่อรองตำแหน่งต่าง ๆ หรือกรณีต่าง ๆ ภายในพรรคการเมืองเป็นสำคัญ

การรวมตัวของกลุ่ม 16 กับผลประโยชน์ทางการเมือง

จากผลของการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักวิชาการ นักหนังสือพิมพ์ที่ทำข่าวคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและข้าราชการตำรวจผู้สอบสวนคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีการแทรกแซงทางการเมืองโดยมีสมาชิกของกลุ่ม 16 เข้ามาเกี่ยวข้องต่อการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อขออนุมัติเงินกู้จากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ซึ่งหมายถึงการใช้อำนาจทางการเมืองในขณะที่กลุ่มตนมีโอกาสในขณะนั้น เพื่อสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง หรืออีกกรณีหนึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นการเอาอำนาจทางการเมืองไปมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจ¹ ซึ่งประเด็นนี้กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเป็นคดีที่ถูกอำนาจทางการเมืองแทรกแซง เพื่อหวังผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ² โดยที่คดีนี้ได้ส่งผลกระทบต่อนโยบายของรัฐในเวลาต่อมา กล่าวได้ว่าเป็นกรณีที่สะท้อนวงการเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก และตัวแปรที่นำมาสู่กรณีดังกล่าว จะเห็นว่าเป็นสมาชิกกลุ่ม 16 ซึ่งมีบทบาทต่อการเทคโอเวอร์ จากการกู้สินเชื่อ โดยอาศัยอำนาจทางการเมืองขณะนั้นเป็นโอกาส

¹ สัมภาษณ์ พ.ต.ท. สมพร แดงดี, อ่างแล้ว.

² โปรดดูรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ในกรณีศึกษากิจกรรมของกลุ่ม 16 ต่อกรณีการรวมกลุ่มเพื่อผลประโยชน์ศึกษากรณีคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ

ซึ่งประเด็นนี้บุคคลทั่วไปไม่สามารถกระทำได้ ดังคำให้สัมภาษณ์ของ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ ว่า

“ถ้าผมเป็นนายก นาย ข เดินเข้ามาขอเงิน บี.บี.ซี.

เขาคงไม่ให้ แต่ทำไม่อยู่ดี ๆ มีคนเอาที่ดินเนา ๆ

ของหนองคายใช้เอกสารปลอมกู้ตั้ง 400-500 ล้านบาท

เพราะอะไร เพราะหนึ่งอำนาจทางการเมืองหรือเปล่า

สองการมีผลประโยชน์ร่วมกัน?...”³

จากคำสัมภาษณ์นี้ชี้ให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองโดยกลุ่ม 16 มีผลต่อการแทรกแซงการขออนุมัติสินเชื่อจากธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอย่างเห็นได้ชัด

ผลกระทบต่อพรรคการเมืองและแนวนโยบายของรัฐบาลในกรณีการเกิดขึ้น

ของกลุ่ม 16

จากผลของการศึกษาในประเด็นนี้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมือง และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ให้ความเห็นแตกต่างกันไป 2 ลักษณะ กล่าวคือ กลุ่มนักการเมือง (กลุ่ม 16) แสดงทัศนคติว่า การรวมกลุ่มพวกไม่มีผลกระทบต่อพรรคการเมือง หรือกิจกรรมของกลุ่มพวกที่เกิดขึ้นไม่มีผลต่อนโยบายของรัฐบาลแต่อย่างใด โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้เหตุผลถึงการยอมรับมติกลุ่ม กับมติของพรรคว่าเป็นคนละเรื่องกันจริงอยู่แม้ว่าจะมีการนำเอามติกลุ่มไปเสนอต่อพรรค แต่ถ้าพรรคไม่เห็นด้วย และไม่ได้นำเอามติของกลุ่มมาเป็นข้อต่อรองกับพรรคแต่อย่างใด⁴ แต่ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ให้ความคิดเห็นไปในทางตรงกันข้ามกับกลุ่มตัวอย่างนักการเมือง ว่ากลุ่ม 16 หรือการเกิดกลุ่มพวกใด ๆ ก็ตาม มีแรงจูงใจเป็นพื้นฐานด้านการแสวงหาผลประโยชน์อย่างน้อยที่สุด กลุ่มพวกสามารถทำมติมาเป็นข้อต่อรองกับพรรคในประเด็นต่าง ๆ ได้ อาทิ การต่อรองเรื่องตำแหน่งในคณะรัฐบาล การใช้อิทธิพลส่วนตัว และใช้อำนาจรัฐหาผลประโยชน์ส่วนตัว อาทิ การประมุลงานของรัฐ การกว้านซื้อที่ดิน และการออกเอกสารสิทธิ์ เป็นต้น

³โปรดดูรายละเอียดจากคำสัมภาษณ์ประเด็นผลกระทบต่อพรรคการเมืองและแนวนโยบายของรัฐบาลในกรณีการเกิดขึ้นของกลุ่ม 16 ต่อกรณีคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ

⁴สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์, อ้างแล้ว.

ซึ่งล้วนแต่เป็นกรณีที่เกิดวิกฤต และกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ อันเป็นที่มาที่ไปของคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจนรัฐบาลต้องเร่งดำเนินการสอบสวนเพื่อหามาตรการ ตลอดจนเข้าควบคุมกำกับการบริหารงานของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การตามที่เป็นข่าว จึงเห็นได้ว่ากรณีการเกิดขึ้นของการรวมกลุ่มพวกทางการเมืองส่งผลกระทบต่อระบบพรรคการเมือง และแนวนโยบายของรัฐตามที่กลุ่มตัวอย่าง (ที่ไม่ใช่พนักงานการเมือง) ให้ความคิดเห็น

จากการสรุปผลของการศึกษาจะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานการเมือง (กลุ่ม 16) นักวิชาการ ข้าราชการตำรวจผู้รับผิดชอบคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและนักหนังสือพิมพ์ผู้ติดตามและทำข่าวคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอย่างใกล้ชิด ซึ่งจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ ตามลักษณะความคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดย พวกแรก คือ พนักงานการเมือง (กลุ่ม 16) และอีกพวกหนึ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอในบทวิเคราะห์ คือ กลุ่มหรือพวกที่ไม่ใช่พนักงานการเมือง (นักวิชาการ, ข้าราชการตำรวจผู้รับผิดชอบคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การและนักหนังสือพิมพ์) ความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 พวก มีความเห็นที่แย้งกันอย่างชัดเจนโดยที่กลุ่มพนักงานการเมือง ซึ่งเป็นอดีตสมาชิกกลุ่ม 16 เอง พยายามแสดงภาพลักษณ์ของกลุ่มในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง และให้ความเห็นถึงการรวมกลุ่มพวกเป็นไปในทางบวก อาทิ การรวมกลุ่มพวก เพื่อการดำเนินงานด้านข้อมูลวิชาการเพื่อใช้ประกอบการอภิปรายในสภา ซึ่งดำเนินงานในรูปขององค์กรโดยมีการวางแผนการทำงาน และระบบงานอย่างเป็นรูปธรรม ตามลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกหนุ่มไฟแรง ตลอดจนลักษณะของกลุ่มกล่าวได้ว่า ค่อนข้างมีลักษณะด้านความเหมือนหรือความคล้ายกัน (Homogeneous) ค่อนข้างสูง ดังนั้นลักษณะการบังคับบัญชาภายในองค์กรจึงไม่เด่นชัด เนื่องจากสมาชิกต่าง มีความสนิทสนมเป็นกันเองและมีความเป็นประชาธิปไตยทางความคิดสูง นอกจากนี้กลุ่มยังให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสภายในกลุ่ม จึงได้มีการให้ผู้อาวุโสสูงสุดในกลุ่ม เป็นผู้ นำ โดยสมาชิกจะยึดถือมติของที่ประชุมกลุ่มร่วมกัน โดยมติที่ประชุมกลุ่มจะไม่มีส่วนต่อการสร้างความกดดัน หรือนำไปขัดแย้งกับมติของพรรค เพื่อเป็นข้อต่อรองกับพรรคแต่อย่างใด สำหรับในกรณีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของกลุ่มที่มีต่อการผลักดันด้านนโยบายของรัฐนั้น กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าไม่มีผลกระทบ แต่ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่พนักงานการเมืองมีความเห็นที่แตกต่างจากกลุ่มพนักงานการเมืองในทางตรงกันข้ามโดยมีการนำเอาคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมาเป็นกรณีศึกษา และชี้ให้เห็นว่าปัญหาของกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเกิดขึ้นจาก กลุ่มพวก เข้าไปใช้อิทธิพลทางการเมือง

เมืองเข้าแทรกแซงการบริหารงานของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การมีการเทคโนโลยีการกู้สินเชื่อ การก้าวข้ามข้อที่ติดจังหวัดหนองคาย การออกเอกสารสิทธิ์ปลอม เป็นต้น และที่เห็นเด่นชัดคือ ชาวของคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเป็นชาวที่สะท้อนวงการเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งจากความเห็นของกลุ่มที่ไม่ใช่พนักงานเมืองค่อนข้างมองในลักษณะเชิงข้อเท็จจริงที่ปรากฏในสังคม ตลอดจนการให้ความคิดเห็นดังกล่าว ยังอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยเฉพาะแนวคิดของ ซาโตริ ในประเด็นที่ว่า กลุ่มพวกอาจนำเอาอุดมการณ์ทางการเมือง เข้ามาเป็นข้ออ้างในการรวมกลุ่มเพื่อเป็นการปิดบัง หรือซ่อนเร้น แรงจูงใจทางด้านผลประโยชน์อันจะได้รับจากการรวมกลุ่ม

อย่างไรก็ดีในทัศนะของผู้วิจัยใคร่ขอแสดงความเห็นในเชิงประนีประนอมระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากกลุ่ม 16 จากการศึกษาถึงพื้นฐานของการรวมกลุ่มว่าเป็นลักษณะ Homogeneous กลุ่มอาจมีความตั้งใจจริงต่ออุดมการณ์ทางการเมืองที่กล่าวไว้ แต่ในขณะเดียวกันความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้กลุ่มซึ่งประกอบด้วย มนุษย์ปุถุชน อาจมีความหลงใหลกับอำนาจประกอบกับโอกาสทางด้านการเมืองในขณะนั้น หรืออาจมีตัวแปรอื่น ๆ นำไปสู่การจูงใจอันเป็นผลต่อ บี.บี.ซี. จนเกิดกรณีขึ้นทำให้ประชาสังคมรับรู้ในเชิงข้อเท็จจริงขณะนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากกลุ่ม 16 ยืนยันหยัดในอุดมการณ์ทางการเมืองดังที่กล่าวอย่างแน่วแน่ กลุ่ม 16 อาจจะมีจุดยืนตนเองในทางการเมืองให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไปได้ แม้ว่าปัจจุบันกลุ่ม 16 จะมีการสลายตัวและยกเลิกที่ทำการไปแล้ว แต่ในความสัมพันธ์ด้านบุคคลกลุ่มยังคงมีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ากลุ่ม 16 ยังคงอยู่แม้ว่าจะเป็นไปอย่างไม่เป็นรูปธรรมก็ตาม

การตรวจสอบสมมติฐาน

จากการตรวจสอบสมมติฐานที่ว่า กลุ่ม 16 เป็นกลุ่มย่อยทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยลักษณะความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ซึ่งไม่ได้เป็นไปในลักษณะ “เจ้านาย” “ลูกน้อง” เช่น กลุ่มย่อยทางการเมืองอื่น หากแต่เป็นไปในลักษณะที่มีความเท่าเทียมกันและกลุ่ม 16 มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางการเมืองมากกว่าผลักดันนโยบายของรัฐ

ซึ่งจากผลของการศึกษาที่ได้และการตรวจสอบสมมติฐานพบว่าผลของการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ โดยสามารถแยกประเด็นสมมติฐานได้ดังนี้

ประเด็นแรกของสมมติฐานที่เกี่ยวกับลักษณะของความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม 16

จากการตรวจสอบสมมติฐานตามผลของการศึกษาที่ได้พบว่า กลุ่ม 16 มิได้มีลักษณะความสัมพันธ์ภายใน หรือการบริหารองค์กร แบบเจ้านาย-ลูกน้อง เช่น กลุ่มย่อยทางการเมืองอื่น ๆ หากแต่เป็นไปในลักษณะที่มีความเท่าเทียมกัน โดยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในประเด็นแรก และมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา สุจริตนารักษ์⁵ ที่ว่ากลุ่มพวกในสังคมไทย สืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดระบบเครือญาติ ส่วนทิตยา สุวรรณชฎ⁶ ได้จำแนกลักษณะความสัมพันธ์ของสังคมคนไทยว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีผูกพันทางใจ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของการรวมกลุ่มของกลุ่ม 16 อย่างชัดเจนเนื่องจากกลุ่มทางสังคมไทย ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าเป็นไปในระบบเครือญาติ การบังคับบัญชาจึงไม่ใช่วิธีปฏิบัติที่กลุ่ม 16 กระทำ แต่มุ่งเน้นความสัมพันธ์เป็นการส่วนตัว แต่อย่างไรก็ตามภาพลักษณ์ของกลุ่มทางสังคมไทยที่ถูกมองว่าเป็นการรวมกลุ่มแบบเฉพาะกิจและมีโครงสร้างเชิงความสัมพันธ์ แบบหลวมโดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มเพื่ออย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ในประเด็นนี้เมื่อมีการนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์ในกรณีของกลุ่ม 16 ก็น่าจะมีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมของกลุ่ม 16 กับ ภาพลักษณ์ของกลุ่มทางสังคมไทย เนื่องจากกลุ่ม 16 มีผลกระทบต่อคณาธิการกรุงเทพมหานครพาณิชย์การ ซึ่งเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จากนั้นก็มีการสลายกลุ่ม 16 โดยยกเลิกที่ทำการของกลุ่ม แต่ในขณะที่กลุ่ม 16 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติได้ยืนยันถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มว่า ถึงแม้จะยกเลิกที่ทำการของกลุ่มไปแล้ว แต่กลุ่มยังมีความสัมพันธ์โดยการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่อันแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของสมมติฐานที่ตั้งไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม ซึ่งโดยปกติของมนุษย์มักจะไม่เข้าหาในสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา กล่าวคือ แม้ว่ากลุ่ม 16 จะสลายไป แต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวยังคงมีอยู่ก็จะนำไปสู่การพบปะสังสรรค์ร่วมกันอยู่ แต่ในขณะที่หากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเป็นไปในลักษณะการบังคับบัญชาแบบเจ้านาย-ลูกน้อง เมื่อมีการสลายกลุ่มจะเป็นเรื่องยากที่จะมารวมตัว พบปะสังสรรค์กันซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกผูกพันทางจิตใจเป็นสำคัญ

⁵วิทยา สุจริตนารักษ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 128-130

⁶ทิตยา สุวรรณชฎ, สังคมและวัฒนธรรมไทย : ข้อสังเกตในการเปลี่ยนแปลง, หน้า 15-16

ประเด็นของสมมติฐานที่เกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่ม 16

ในด้านผลประโยชน์แม้ว่าความชัดเจนจากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มจะไม่แสดงออกทางผลประโยชน์แต่กระแสด้านวิชาการกรุงเทพมหานครพาณิชย์การ และจากแนวคิดทฤษฎีของการรวมกลุ่ม ซึ่งให้เห็นว่า กลุ่มทางสังคมไทยค่อนข้างเป็นกลุ่มเฉพาะกิจ กล่าวคือ การจัดตั้งกลุ่มเป็นการรวมตัวกันเพื่อผลประโยชน์ของตนหรือกลุ่มตน ซึ่งเป็นไปในลักษณะที่ไม่ค่อยมีความมั่นคงยั่งยืน เมื่อกลุ่มบรรลุผลตามความมุ่งหมายแล้วมักจะสลายตัวไปโดยปริยาย แต่สำหรับในกรณีของกลุ่ม 16 ซึ่งในเชิงรูปธรรมมองดูแล้วเหมือนกับว่ากลุ่มนั้นได้สลายไปแล้วจริง อันเป็นไปตามแนวคิดหรือทฤษฎีของการจัดตั้งกลุ่ม แต่ลักษณะที่เป็นข้อพิเศษของกลุ่ม 16 คือ ยังมีการพบปะเป็นการส่วนตัวกันอยู่บ้าง เนื่องจากอยู่ในแวดวงสังคมเดียวกัน คือ การเป็นนักการเมือง รวมทั้งมีความผูกพันกันในฐานะกลุ่มเพื่อน อย่างไรก็ตามผลของการศึกษาและการทดสอบสมมติฐานว่ากลุ่ม 16 มีการดำเนินกิจกรรมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่าการผลักดันนโยบายของรัฐ อันเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองของกลุ่ม 16 นั้น พบว่าจากการศึกษาในข้อเท็จจริงที่ปรากฏต่อสาธารณชน กลุ่ม 16 มีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถึงแม้ว่า กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มจะให้ข้อมูลถึงการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่ออุดมการณ์ทางการเมืองก็ตามแต่จากการศึกษาของผู้วิจัย มุ่งเน้นการวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ทางสังคมเป็นสำคัญ ส่วนในเรื่องการผลักดันนโยบายของรัฐ เป็นผลมาจากการที่กลุ่ม 16 แสดงบทบาทการแทรกแซงทางการเมืองจนเป็นเหตุให้รัฐต้องมีนโยบายในการผลักดัน หรือควบคุมสถานการณ์ในคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การตามที่เป็นกรณีศึกษา

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ในกรณีของกลุ่ม 16 กับความเคลื่อนไหวทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง แม้ว่ากลุ่ม 16 จะถูกมองว่าการจัดตั้งกลุ่มเป็นการรวมตัวกันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่ม แต่จากการศึกษาแบบเจาะลึกกลุ่ม 16 นี้พบว่ากลุ่มมีศักยภาพมากทั้งในแง่ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยที่การมุ่งเน้นการบริหารกลุ่มแบบใช้ความสนิทสนม และศักยภาพทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดรวบรวมข้อมูลเพื่อที่จะนำมาใช้ประกอบการอภิปรายในสภา ซึ่งแนวคิดนี้เป็นวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ากลุ่ม 16 หากได้ดำเนินการในกิจกรรมการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มาใช้จัดระบบข้อมูลเพื่อการอภิปรายตามเจตนารมณ์ของกลุ่มซึ่งคาดว่าจะนำไปสู่คุณภาพและประสิทธิภาพ

สูงสุดของกระบวนการทางการเมือง ตลอดจนคุณภาพของกลุ่มและภาพลักษณ์ที่ดีต่อการเกิดกลุ่ม 16 ในวงการการเมืองและพัฒนาไปสู่กลไกในกระบวนการประชาธิปไตยในที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นการลบภาพลักษณ์จากแนวคิดที่ว่า การจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองในสังคมไทยเป็นไปเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์เป็นหลัก ซึ่งในการจัดตั้งกลุ่มทางการเมืองลักษณะนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ โดยที่กลุ่มทางการเมืองสามารถเข้าไปมีบทบาทในการคานอำนาจรัฐบาล และในยุคของเทคโนโลยีกลุ่ม 16 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการและเศรษฐกิจสามารถผลักดันการนำเทคโนโลยีเพื่อการเผยแพร่กิจกรรมทางการเมือง และการจัดตั้งเครือข่ายหรือข้อมูลวิชาการด้านการเมืองได้ โดยการอาศัยโอกาสจากฐานอำนาจทางการเมืองเป็นกลไก ซึ่งจุดนี้ประชาชนจะให้ความสนใจต่อการเกิดกลุ่มทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่แนวร่วมของการเกิดกลุ่มทางการเมืองและการพัฒนาการเมืองโดยคนรุ่นใหม่ในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในโอกาสต่อไป

จากการศึกษาวิจัยโดยการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักการเมืองในกรณีที่เป็นความคิดเห็นจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากพอเพื่อที่สามารถใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มได้ ซึ่งในการศึกษากลุ่ม 16 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้น้อยคน อันเนื่องมาจากข้อจำกัดทางการศึกษาดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1 โดยในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองกลุ่มตัวอย่างบางคนมุ่งเน้นในเรื่องดังกล่าวอย่างแรงกล้า แต่ในขณะที่บางคนในกลุ่มอาจมองเห็นอุดมการณ์เป็นเรื่องการเสแสร้ง ดังนั้นการสัมภาษณ์อาจพบกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักอุดมการณ์ และไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมต่อกรณีของ บี.บี.ซี. โดยตรง แต่เนื่องจากเป็นบุคคลในกลุ่ม 16 ด้วยกัน ภาพลักษณ์ที่ปรากฏจึงถูกมองแบบภาพรวมว่าเป็นพฤติกรรมของกลุ่ม ดังนั้นการเก็บข้อมูลในลักษณะนี้จึงน่าจะมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากพอต่อการเป็นตัวแทน เมื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลที่ได้เพื่อความครอบคลุม และการเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากร สำหรับประเด็นศึกษาในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป